HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

במאי קמיפלגי באיסור כולל ואליבא דר' יוסי רבי חייא סבר רבי יוסי [א]באיסור כולל מיחייב תרתי בר קפרא סבר לא מיחייב אלא חדא ומאי איסור כולל איכא הכא בשלמא זר מעיקרא שרי במלאכה ואסור בעבודה אתיא לה שבת מגו דקא מיתסר במלאכה מיתסר נמי בעבודה בעל מום מעיקרא שרי באכילה ואסור בעבודה איטמי ליה מגו דקא מיתסר באכילה מיתסר נמי בעבודה אלא מליקה בבת אחת היא דמשכחת לה באיסור כולל לא משכחת לה אלא קמיפלגי באיסור בבת אחת ואליבא דר' יוסי רבי חייא סבר רבי יוסי [ב]באיסור בת אחת מיחייב תרתי ובר קפרא סבר לא מיחייב אלא חדא והכא מאי איסור בת אחת איכא הכא זר ששימש בשבת כגון דאייתי שתי שערות בשבת דהויא להו זרות ושבת בהדי הדדי בעל מום נמי כגון דאייתי שתי שערות ואיטמי ליה דהויא ליה בעל מום וטומאה בהדי הדדי °א"נ שחתך אצבעו בסכין טמאה בשלמא לרבי חייא כי אתנייה לדידיה אליבא דר' יוסי כי אתנייה לבר קפרא אליבא דר"ש אלא לבר קפרא °ר' חייא שקורי קא משקר אלא קמיפלגי באיסור בת אחת ואליבא דר"ש בשלמא לר' חייא קא מישתבע לאפוקי לר' שמעון מחזקיה אלא לבר קפרא למה ליה לאשתבועי קשיא בשלמא לבר קפרא כי אתנייה רבי לדידיה אליבא דר' שמעון כי אתנייה לרבי חייא אליבא דרבי יוסי אלא לרבי חייא בר קפרא שקורי קא משקר אמר לך ר' חייא כי אתנייה רבי לדידיה תרתי לפטור אתנייה

ואיסור

באיסור כולל. לקמיה מפרש מאי איסור כולל איכא: **ואליבא דר' יוסי.** דאמר בשאר איסורי איסור חל על איסור ע"י מגו: **באיסור כולל מיחייב תרתי.** דקתני חייב משום אשת אח ומשום אחות אשה אפילו נשא מת ואח"כ נשא חי דליכא איסור מוסיף בהאי בתרא אלא איסור כולל מגו דמיתסר בכולהו אחוותא כולל גם את זו עמהן: **לא מיחייב אלא חדא.** וכי חייביה רבי יוסי תרתי בנשא חי ואח"כ נשא מת דאיסור מוסיף הוא. והא דקתני(א) ר"ש אומר אינו חייב אלא משום אשת אח דאוקימנא בנשא מת ואח"כ נשא חי רבי חייא תני לה בר קפרא לא תני לה: **מעיקרא.** קודם שבת זו: **מגו דמתסרא במלאכה.** משום שבת כולל את העבודה בכלל האיסור משום שבת. והכא לא שייך מוסיף שלא ניתוסף איסור על התחילה דהיינו עבודה והיכי דמי מוסיף כגון אי הוה מצינו למימר הכי עבודה מעיקרא אסורה לזרים ומותרת לכהנים הוה ליה שבת מגו דאיתוסף עלה איסור לגבי כהנים משום שבת איתוסף נמי לגבי דידיה משום שבת והכי ליכא למימר דהא משום שבת לא מיתסרי כהנים: **שרי באכילה.** בקדשים דכתיב ומן הקדשים יאכל (ויקרא כא): **מגו דמיתסר באכילה.** משום טומאה חייל נמי שם טומאה על העבודה: **אלא מליקה.** כולל לא משכחת לה דהא בשעת מליקה חיילי תרווייהו דכל זמן שלא נמלקה היה עליה איסור (א) מעילה ולא זהו איסור זרות האמור בקרבן שניתר לאכילת כהנים וכשנמלקה ונראית לכהנים פקע מינה איסור אזהרת מעילה וחייל עליה איסור זרות דזר לא יאכל(ב) ואיסור מליקה באיסור בת אחת: **מיחייב תרתי.** דהא דקאמר לעיל חייב שתים כגון שבא עליו איסור דאשת אח ואחות אשה כאחד ומשכחת לה כגון (ב) דשווינהו שליח שני אחין לקדש שתי אחיות והן עשו שליח לקבל קידושיהן ופגע שליח בשליח: **לא מיחייב אלא חדא.** וכי חייב (ג) באיסור מוסיף בנשא חי ואח"כ נשא מת כדמפרש לעיל(ג): **כגון דאייתי שתי שערות.** היום בשבת זו דהשתא ליכא למימר כדלעיל מעיקרא שרי במלאכה ואסור בעבודה דהא לא חל שום איסור עליו עד היום דאיסור זרות ואיסור שבת יחד באו אבל הביא שתי שערות בחול קדים זרות עליה: **בעל מום נמי כגון דאייתי שתי שערות ואיטמי ליה.** כלומר דאיטמי קודם (ד) ב' שערות ובתוך טומאתו ומומו הביא שתי שערות ובשעת הבאה חלו שניהן שהרי שניהן היו תלוין עליו: **שחתך אצבעו.** והוא המום ונטמא בחתיכתו בסכין: **בשלמא לר' חייא.** מצי לאוקמי גמריה ודבר קפרא הכי: **כי אתנייה.** [רבי] לדידיה כרבי יוסי ולבר קפרא כר"ש ובר קפרא הוא דטעה וסבר דר' אליבא דר' יוסי אתנייה: **אלא לבר קפרא.** דאמר רבי אליבא דר' יוסי אתנייה קולא א"כ אליבא דמאן אתנייה לר' חייא חומרא וכי לבר קפרא שקורי משקר רבי חייא דלא אתנייה רבי ד)[לר"י] מחייב שתים: **ואליבא דר"ש.** וה"ק רבי חייא אע"ג דפליג ר' שמעון ופטר הנ"מ בכולל אבל בבת אחת מודה הואיל ולא קדים חד לחבריה ובר קפרא אמר בבת אחת נמי פליג ר"ש: **לאפוקי לר"ש מחזקיה.** דהוה מחזקינן ליה לרבי שמעון לקולא ואישתבע לן ר' חייא דבבת אחת מודי: **בשלמא לבר קפרא.** מצי לתרוצי לגמריה וגמריה דרבי חייא ולמימר כי אתניין רבי פטור אליבא דר"ש וכי אתנייה לר' חייא חיובא אליבא דר' יוסי ורבי חייא הוא דטעה וסבר דרבי אליבא דר"ש אתנייה: **אלא לר' חייא.** דאמר אליבא דר"ש אתנייה רבי חיובא אלא פטורא דאתנייה לבר קפרא אליבא דמאן וכי שקורי משקר בר קפרא דלא אתנייה ר' פטורא כלל: **אמר לך רבי חייא.** ודאי בר קפרא לא משקר אלא טעי דרבי ודאי פטורא אתנייה ולא בכולהו אלא בתרתי בזר ששימש בשבת ובעל מום ששימש בטומאה דמשתכח בין ע"י כולל בין ע"י בת אחת כדאמר לעיל:

ואיסור

במאי קמיפלגי באיסור כולל. הו"מ לאקשויי בשלמא לבר קפרא משתבע לאפוקי ר' יוסי מחזקיה אלא לר' חייא למה ליה לאשתבועי דכה"ג דייק בסמוך אלא כאן לא חש לדקדק משום דלא קאי הכי (ה): **לא** מיחייב אלא חדא. פי' בקונטרס והא דקתני ר"ש אומר אינו חייב אלא משום אשת אח בלבד דאוקימנא בנשא מת ואח"כ נשא חי דהוי איסור כולל רבי חייא תני לה ולא בר קפרא ונראה דבר קפרא נמי תני לה ולקברו בין רשעים גמורים:

אלא מליקה בבת אחת הוא דמשכחת לה. וא"ת היכי הויא בבת אחת והא מיד כי נמלקה הויא לה נבילה ואיסור זרות לא חייל עד אחר זריקה שיש היתר לכהנים כדאמר בפרק בתרא דמכות (דף יח: ושם) דכל היכא דקרינן ואכלו אותם אשר כופר בהם קרינן ביה וכל זר לא יאכל (ו) קודש וי"ל דאיסור נבילה נמי לא חייל עד אחר הזריקה דנפקא איסור מעילה דלא חייל איסור נבילה על איסור מעילה דחמיר מיניה כי היכי דחמיר איסור מעילה מאיסור גיד כדאמר בפרק גיד הנשה (חולין דף קא. ושם) ואע"ג דבר קפרא דשמעתין אית ליה בריש מעילה (ד' ה.) דהיתר זריקה שנינו ומשנראה לזריקה נפיק מידי מעילה מ"מ איסור (ז) איכא עד שיזרוק הלכך לא חייל איסור נבלה עד אחר זריקה א) ועוי"ל דבר קפרא סבר דר"ש דשמעתין לטעמיה דאית ליה איסור זרות לפני זריקה דאמר התם במכות (דף יז:) דזר שאכל עולה לפני זריקת דמים לוקה חמש ולא משום זרות דכתיב גבי ואכלו אותם אשר כופר בהם דמשום ההוא לא לקי אפי' לר"ש כדאיתא בהדיא התם אלא מההוא קרא דלא תוכל לאכול בשעריך (דברים יב): **באיסור** בת אחת מיחייב תרתי. פי' בקונטרס דהא דקאמר לעיל חייב שתים כגון שבא עליו איסור אשת אח ואחות אשה כאחד ומשכחת לה ע"י שליח כדלקמן (דף לד.) והשתא הא דפליג עליה ר"ש דאמר אין חייב אלא משום אשת אח בלבד אע"ג דבבת אחת (ח) אשת אח לחמור חייל דאין לה היתר אחר מיתה אלא במקום יבום אבל אחות אשה שרי לאחר מיתת אשתו וברייתא דקתני אינו חייב אלא משום אחות אשה לא איירי בבת אחת דא"כ היה חייב משום אשת אח אלא בנשא חי ואח"כ נשא מת איירי והא דקאמר ר' חייא דר' יוסי בבת אחת מחייב תרתי לאו דוקא באיסור בת אחת אלא אפילו באיסור מוסיף כדמוכח בפ' אמרו לו (כריתות דף יד:): (ט) **בר** קפרא סבר לא מיחייב אלא חדא. והיא דקתני ר"ש אומר אינו חייב אלא משום אשת אחיו בלבד דמשמע דמחייב ר' יוסי תרתי היינו לקוברו בין רשעים גמורים ובאידך ברייתא דמיירי בנשא חי ואח"כ נשא מת מודה בה בר קפרא דלר' יוסי חייב שתים דמודה ר' יוסי באיסור מוסיף כמו שפירש בקונטרס כדמוכח ממתני' דפ' אמרו לו וקשה לר"י דמשמע דבאיסור מוסיף חל טפי איסור על איסור מבאיסור בת אחת וכי מסקינן דמיפלגו באיסור בת אחת ואליבא דר"ש וחייב לר' חייא שתים באיסור בת אחת לר"ש ואפ"ה לית ליה איסור מוסיף דקתני לעיל אין חייב אלא משום אחות אשה ואר"י דבודאי איסור בת אחת עדיף אלא דסבר בר קפרא דדוקא באיסור בת אחת דהכא כגון אחות אשה וטומאה ושבת ונבילה (י) דלא חיילא היינו משום דהותרה בהדי ההיא דלא הותרה שכן משמע לישנא דקאמר בר קפרא שבת לכל הותרה טומאה לכל הותרה משמע משום דהותרו לא חיילי ורבי חייא לית ליה האי סברא כדקאמר לכהנים הותרה ולא לזרים הלכך קאמר בסמוך דבבת אחת מחייב ר"ש שתים אע"ג דבאיסור מוסיף לא מחייב אלא אחת וכן משמע קצת לקמן דלאיסור בת אחת עדיף טפי דקאמר השתא משום כולל מיחייב משום בת אחת מיבעיא ומאן דמחייב באיסור כולל היינו משום דמידי דהוה אאיסור מוסיף כדאמר בפ"ג דשבועות (דף כד: ושם) וא"כ עדיף נמי מאיסור מוסיף: **אצבעו** בסכין טמאה. שהיתה אצבעו חתוכה עד משהו אחרון דכשנגע בו הסכין נטמא ונעשה בעל מום:

ואיסור

מסורת הש"ס

א) [לעיל לב.], ב) [ויקרא כב], ג) [דף לב.], ד) צ"ל דר"י. יעב"ץ.

גליון הש"ס

גמ' אי נמי שחתך אצבעו. עיין כתובות דף ל ע"ב תד"ה לא נריכא: שם ר' חייא שקורי קא משקר. עיין שבועות דף כו ע"א תד"ה את לבן:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אלא וכו' איסור דאזהרות מעילה: (ב) ד"ה מיחייב וכו' כגון דשוו שני אחין שליח לקדש וכו' שליח בשליח כדלקמן בס"ד: (ג) ד"ה לא מיחייב אלא חדא וכו' חייב תרתי באיסור וכו': (ד) ד"ה בעל מום וכו' קודם שהביא ב' שערות: (ה) תוס' ד"ה במאי וכו' דלא קאי הכי. נ"ב ותה"ר משה מורין הלכך לחכמי ר' חייא לאשתבועי דלא נימא אשת איש ואחות אשתו איסור כולל הוא ודוקא ע"ל דף לב ע"ב בתוס' ד"ה קרינן ביה וכל זר לא יאכל כי קדש הם וי"ל: (ו) בא"ד מ"מ איסור מעילה וכו' איסור: (ח) ד"ה באיסור וכו' דבבת אחת הן אחת: (ט) ד"ה ובר קפרא וכו' אשת אחיו דעלמא דמחייב ר' יוסי: (י) בא"ד ושבת ונבילה הוא דלא חיילא ההיא דהותרה בהדי:

תוספות ישנים

במאי קמיפלגי. דמאי דקאמר כשהותרה וכו' אין זה עיקר טעם דהא אפשר לומר כמו לדידן: באיסור כולל מחייב תרתי. וא"כ גם לר' יוסי לעיל דמחייב מיירי בין נשא חי ואח"כ נשא מת ואח"כ נשא חי. וא"ת והא אשת איש וחמותו נדון באשת איש ולמאי איסור כולל הוא וא"כ ליחייב בחמותו החמורה. חייא אתיא כי אם לבר קפרא. וי"ל דלא הוה למימר ר' יוסי כולל תרתי היינו [בשם] משום אחד כמו אשת אח ואחות אשה שכלל שמות כמו חמותו ואשת איש לא מחייב ר' יוסי. וא"ת והלא קאמר ר' יוסי (כריתות יד:) גבי עבר זקן ונשאה חייב שתים ושם דאין לו היתר מוסיף בין שם אחד לב' שמות אבל באיסור כולל דגרע מיניה אין חייב רק בשם אחד: מגו דמתסר באכילה אתסר נמי בעבודה. ולפי' ספרי ל"ל דשם אחד דעבודה אקרי קריבה דכתיב (ויקרא ז) המקריב ואכילה אקרי קריבה דכתיב (ויקרא כב ג) איש אשר יקרב אל הקדשים והיינו אכילה ואי נמי כיון דאיסורא דאית בהו משום טומאה שם אחד הוא [ועי' בתוס' לעיל עמוד ב' ד"ה איסור] ומיירי הכי בקרבן צבור דהותרה בו טומאה ושבת ולהכי הוי איסור כולל ולא איסור מוסיף דלא נוסף בו איסור בדבר שהי' בו היתר אבל בקרבן יחיד היה הריצב"א.

עין משפט נר מצוה

מ א ב מיי' פי"ז מהל' איסורי ביאה הל' ח ופ"ד מהלכות שגגות הל' א ופ"ח מהלכות מאכלות אסורות הלכה ו:

תוספות ישנים (המשך)

איסור מוסיף דקודש שבת הותרו כהנים להקריב כי אתא שבת נאסרו הכהנים להקריב מגו דאתוסף בזה איסורא לגבי כהנים שהותרו בו קודם שבת איתוסף נמי איסורא לגבי (זו) [זר] וכן לענין בעל מום ששמש בטומאה אי בקרבן יחיד הו"ל איסור מוסיף דמתחלה (אין) [היו] תמימים מותרים בו. אטמי נאסרו בו אף תמימים שהיו מותרים בו מגו דאתוסף איסורא לגבי התמימים איתוסף איסורא לגבי בעל מום וחייב משום בעל מום וטומאה אלא ודאי בקרבן צבור איירי: א) עוד אומר רבינו נתנאל דאף כי אמרינן היתר זריקה שנינו להוציא מידי מעילה היינו דווקא בבהמה דדכוותה בחולין שריא משום השחיטה. אבל מליקת עוף דדכוותה בחולין אסירא משום נבלה גם הכא לא נפקא מידי מעילה עד לאחר הזאה (וכן נמי אמרינן הזה דמה חייבין עליה משום פגול נותר וטמא ואין בה משום מעילה משמע דעד שעת הזאה יש בו משום מעילה): רבי חייא סבר רבי יוסי באיסור בת אחת מחייב תרתי [פי' בקונטרס] והא דאמרינן לעיל דמחייב ר' יוסי תרתי באשת אח ואחות אשה מיירי בבת אחת דשוו אינהו ואינהי שליח ופגעו שליח בשליח ואין צריך לומר כן. [אלא] ונראה דהא דאמרי' לעיל דר' יוסי מחייב שתים היינו לקברו בין רשעים חמורים. וא"ת הלא גבי עבר זקן ונשאה (כריתות יד:) משמע דר' יוסי מחייב שתים באיסור מוסיף וא"כ כ"ש באיסור בת אחת והכא קאמר בר קפרא דלא מחייב ר' יוסי אלא חדא. וי"ל דשאני התם דאיסור חמור הוא דאיכא סקילה. והכא בזר ששימש בשבת לא מחייב רק משום זרות ולא משום שבת אע"ג דאיכא סקילה משום דהותרה מכללה בקרבן צבור. וכן בעל מום ששימש בטומאה מחייב משום בעל מום ולא משום טומאה דהותרה מכללה בצבור. וכן מליקה מחייב משום זרות אבל לא משום נבלה שהותרה מכללה: שחתך אצבעו בסכין טמאה. וא"ת מ"מ לא הוי בת אחת דמיד שנגע לסכין אטמי. ובעל מום לא הוי עד שחתך. וי"ל כיון דליכא רק זמן מועט בינתים חשבינן ליה בבת אחת. וכן מפורש גבי דמאי לאהדורי ע"י הדחק א) עוד י"מ דמיירי שחתך אצבעו סמוך לעצם הרבה ועתה שחתך העצם בסכין טמאה מיד אטמי ונעשה בעל מום: באיסור בת אחת ואליבא דר' שמעון דר' חייא סבר דר' שמעון מחייב תרתי בבת אחת והא דאמר ר' שמעון לעיל אינו חייב אלא אחת ב) אף באיסור בת אחת ולעולם סבר דמחייב על

א) בכתובות דף ל' ע"ב וע"ש בתוס' ד"ה לא נריכא בשם

ב) נראה דחסר כאן וצ"ל אינו חייב אלא אחת מיירי בזה אחר זה ובר קפרא סובר דאף באיסור בת אחת לעולם סבר וכו'.

SHAS MOZNAIM